De informatie en de standpunten die worden voorgesteld in deze presentaties zijn in naam van de auteur(s) en reflecteren niet per definitie de officiële standpunten van de FOD Volksgezondheid. Noch de FOD Volksgezondheid, haar diensten of medewerkers zijn verantwoordelijk voor de manier waarop gebruik gemaakt wordt van de informatie uit deze presentaties.

•

Les informations et les opinions exprimées dans ces présentations sont celles des auteurs respectifs et ne reflètent pas les positions officielles du SPF Santé publique. Le SPF Santé publique, ses services ou collaborateurs ne peuvent être tenus pour responsable de la manière dont il sera fait usage des informations contenues dans ces présentations.

Paneldiscussie : opioïden epidemie

- Data VS :
  - 142 doden/dag overdoseringen
  - 2/3 opioïden (oxycodone, fentanyl, heroïne)

- Data België ?

Centers for Disease Control

service public fédéral
SANTE PUBLIQUE,
SECURITE DE LA CHAINE ALIMENTAIRE
ET ENVIRONNEMENT

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

RIZIV

2.1 Evolutie verbruik 2006-2016

5 OPIOIDEN

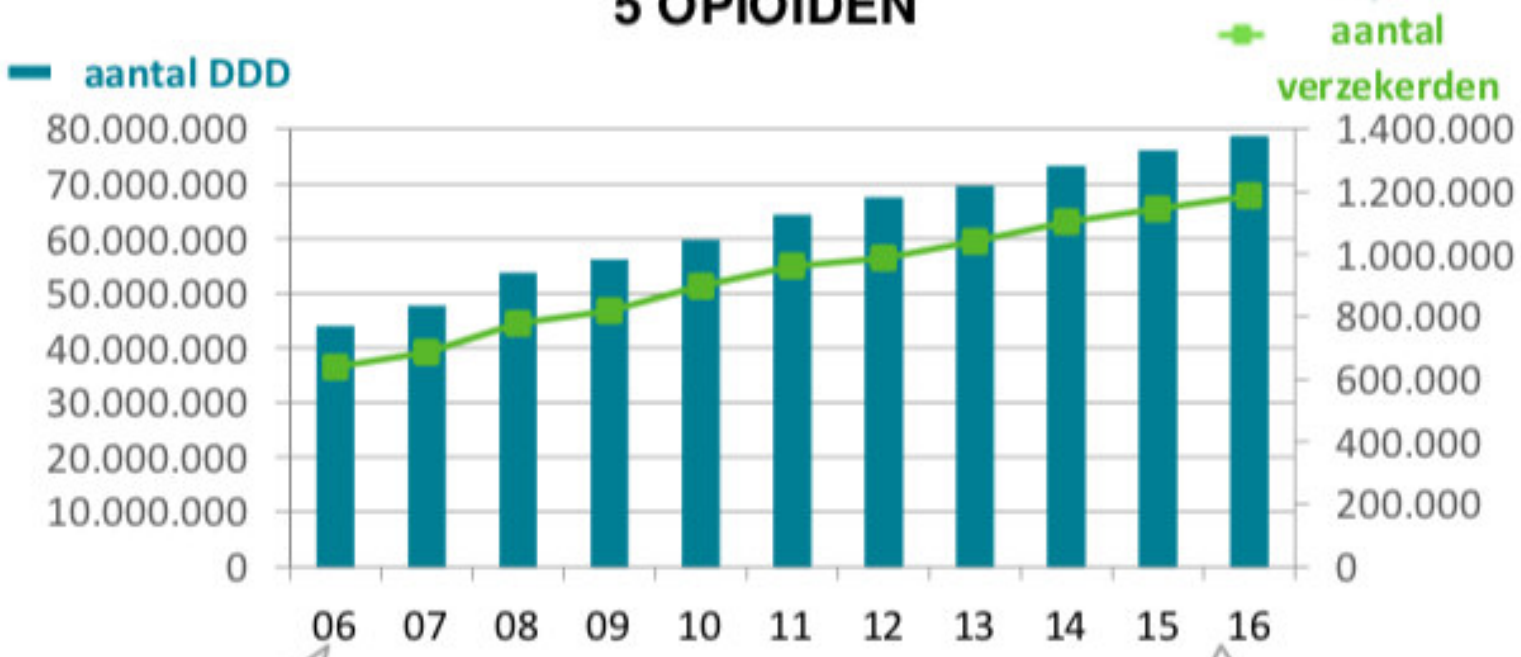

DDD: 43.771.008
Verz.: 638.939
ZIV: 44.355.594 €

DDD: 78.621.901
Verz.: 1.186.943
ZIV: 55.410.271 €

GDEC

Paneldiscussie : opioïden epidemie

- België :
  - Verdubbeling gebruikte dagdosissen opioïden
  - Voorschrift 90% huisartsen, 10% specialisten
  - Relatief jongere populatie
- Chronisch grote verbruikers 2017
  - 1 jaar bv 50 µg/uur fentanyl , 300mg tramadol
  - 33.071 personen
  - Stijging van 29% tov 2010
  - Cave : ook patiënten met maligne pijn
- Zeer grote verbruikers 2017
  - 100 µg/uur fentanyl , 600mg tramadol
  - 8373 personen
  - Uitschieters : 7x100 µg/uur fentanyl , 7gr tramadol/dag

GDEC

Paneldiscussie : opioïden epidemie

- Medical shopping
  - Voorschrijvers

DDD 2016	verzekerden	>5 Arts	>20 Arts	Max
>30	346.387	5.055	26	
>730	7.232	693	21	80 Artsen

  - apotheken

DDD 2016	verzekerden	>5 Apo	>20 Apo	Max
>30	346.387	4.399	205	
>730	7.232	1.666	183	130 Apo

GDEC

Paneldiscussie : opioïden epidemie

- **Conclusie DGEC**
  - Zorgwekkende stijging 5 opioiden : 1/10 Belgen
  - Hoog chronisch gebruik
  - Bezorgdheid relatief jongere populatie
  - Medical shopping

opioïden epidemie : standpunt MPC

- Standpunt MPC ZOL
- Anesthesisten- algologen : 0,95% van alle opioïden
- Nuance cijfers:
  - Geen discussie maligne pijn, peri-operatieve pijn
  - tramadol ipv NSAID
    - GB : meer overlijdens door NSAID gerelateerd hartfalen dan door auto-ongelukken
    - V.S. : evenveel overlijdens door NSAID dan door HIV/AIDS

Singh Journal of Rheumatology 1999
Ballantyne Pain 2017
Hoffman JAMA Neurology 2017

opioïden epidemie : standpunt MPC

- **Wetenschappelijk** : opioïden voor indicatie pijn
  - weinig bewijs lange termijnsresultaten
  - Chronisch : tolerantie, hyperalgesie
  - hersenonderzoek endogene opioïden :
    - “drug addiction creates irreversible neurobiological disease”
    - Vooral affectieve component pijn
    - “When we use exogenous opioids chronically and continuously, we sacrifice normal healthy motivational behaviors, socialization and coping”
  - Onafhankelijke predictor depressie
  - Slechtere outcome pijnbehandelingen

- Wat met NRS bij het stoppen chronisch opioïden ?

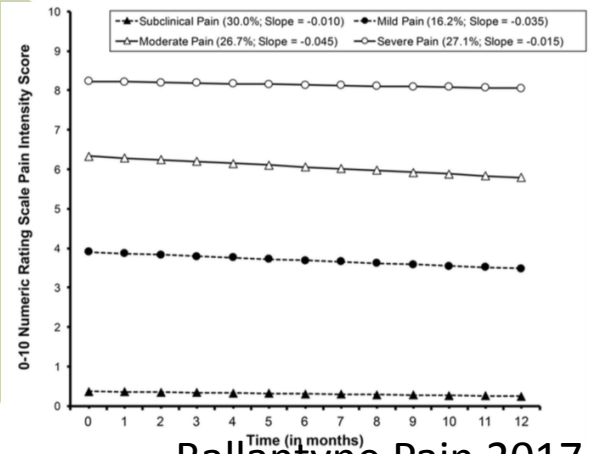

Ballantyne Pain 2017
Hoffman JAMA Neurology 2017
McPherson Pain 2018

opioïden epidemie : standpunt MPC

- Perceptie : zelden ?
- Indicatie opioïden: zeer restrictief

- Limburgs pijnprotocol 2016
  - Enkel huisarts schrijft analgetica voor

Ballantyne Pain 2017
Hoffman JAMA Neurology 2017

Paneldiscussie: opioïden epidemie

Het verlangen om medicijnen in te nemen
is misschien het belangrijkste verschilpunt
tussen de mens en het dier.
Sir William Osler

Rita Verrando huisarts-medisch directeur CAD Limburg

service public fédéral
SANTE PUBLIQUE,
SECURITE DE LA CHAINE ALIMENTAIRE
ET ENVIRONNEMENT

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

Consumeren: we hebben bijna alles, behalve … genoeg

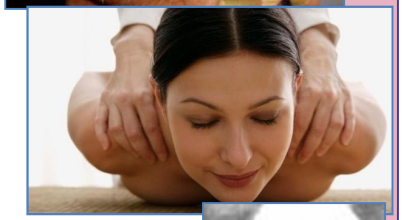

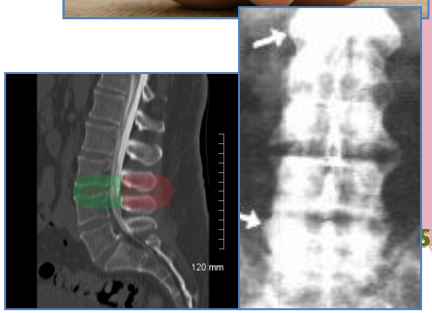

service public fédéral
SANTE PUBLIQUE,
SECURITE DE LA CHAINE ALIMENTAIRE
ET ENVIRONNEMENT

federale overheidsdienst
VOLKSGEZONDHEID,
VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN
EN LEEFMILIEU

‘Een cultuur van pillenverslaving’

« SLAAP- EN KALMEERMIDDELEN, DENK EERST AAN ANDERE OPLOSSINGEN. »

Elke dag worden 1.260.034 DDD (daily defined doses) slaap- en kalmeermiddelen afgeleverd in de Belgische apotheken (bron : APB 2016). Dit is een hoog cijfer.

Volgens de Gezondheidsenquête 2013 van het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid heeft 13% van de bevolking, ouder dan 15 jaar, een slaap- of kalmeermiddel genomen in de twee weken voorafgaand aan het interview. Dit percentage stijgt nog met de leeftijd. Zo gaat het in de leeftijdsgroep van 75 jaar en ouder om ongeveer 40% van de vrouwen en 26% van de mannen.

Vrijheid en blijheid van de overheid!?

- Geneeskunde per prestatie
- Vrijheid van voorschrijven
- Vrijheid van keuze van de patiënt
- GMD: een holle ton

- Een vaste huisarts met een GMD dat iets betekent
- Betere opleiding pijnmanagement e.a.
- Andere financiering

Kent u het werkelijke verbruik pijnstillers van uw patiënt?

Connaissez-vous la consommation réelle d'antidouleurs de votre patient ?

dr. Christine Lys,
wnd. arts-inspecteur generaal directie Controle DGEC

Casus oxycodone

- Profiel verzekerde (topverbruiker oxy):

geb.	Evolutie DDD oxycodone					2017						
	'12	'13	'14	'15	'16	DDD	# arts	arts: < 70%	# apo	apo <70%	% IR	% MR
1963	7	79	1.655	3.619	3.257	2.511	9		13	x	96 %	4 %

  - 2015:
    - 519 verpakkingen oxycodone afgehaald
    - ± 40 tabletten per dag
  - geen valse voorschriften
  - 1 arts schrijft 95 %

Casus oxycodone

- Medische geschiedenis patiënt
  - ’90: 2 verkeersongevallen sindsdien chronische pijnen aan benen, chronisch neuropathische enkelpijn bilateraal
  - chronische pancreatitis
  - alcoholabusus
  - jarenlang misbruik o.a. Durogesic, Dipidolor, MS Contin

Casus oxycodone

- 2008 – 04/2014: verscheidene therapieën geprobeerd via pijnkliniek:
  - Lidocaïnebaxters
  - Pregabaline (Lyrica)
  - Gabapentine (Neurontin)
  - Diphantoine
  - Tramadol
  - TENS
  - Oxycodone

Casus oxycodone

- Volledige periode opvolging door pijnklinieken:

  - opgegeven hoeveelheid oxycodone aan pijnkliniek
    <<<< dan werkelijke gebruikte hoeveelheden

  - voorbeeld:
    - consult 08/2015: 4x 30mg/dag Oxynorm Instant

    - Medicatieprofiel 09/2015:
      37 verpakkingen Oxynorm instant 20mg (28 tabl.)
      2 verpakkingen Oxycontin 40 mg (30 tabl.)
      770mg/dag…..

Casus oxycodone

- 03/2016: afbouwschema (pijn centrum) gestart voor Oxynorm,
  - consult: 1 pil per week afbouwen
  - medicatieprofiel: dosering stijgt (in afwachting v/d neurostimulator)

- 05/2017: definitieve neurostimulator geplaatst
  afbouw oxycodone
  - consult: Oxynorm Instant gereduceerd tot 3x 40mg/dag door pijnkliniek
  - medicatieprofiel: 8 à 9x 40mg/dag

- 06/2017 verhoor huisarts door DGEC

Casus oxycodone

- Evolutie laatste jaar

# DDD	2017												2018						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7
Oxy	181	302	256	352	291	153	134	147	166	181	123	123	52	0	0	0	0	0	0

neurostimulator

Verhoor DGEC

- stop oxycodone
- start:
  - methadon
  - Sustanon
  - antidepri
  - Tramadol retard
- Verder:
  - anti-epi
  - Dominal
  - laxativa

Casus oxycodone

- Casus besluit:
  - Pijnkliniek:
    - doet veel moeite om patiënt op te volgen
    - heeft geen totaal beeld van verbruik
  - Eerste huisarts:
    - blijft grote hoeveelheden voorschrijven (tot verhoor)
  - Patiënt:
    - complexe pijnproblematiek en verslaving
    - krijgt gedurende jaren 1 maandverpakking per DAG!
    - belangrijke metabole verwikkelingen door langdurige opioid-inname
    - kwaliteit therapie arts?

➔ Nood aan consulteerbaar medicatieprofiel verzekerde ?

Casus fentanyl

- Profiel 2 verzekerden (topverbruikers fentanyl):

Geneesmiddel				2017				2018				totaal	
merk			# verpak-kingen	09	10	11	12	01	02	03	04	2017	2018
Durogesic	100 µg/h	10 pleisters	145	3	15	18	17	23	28	35	6	**53**	**92**
Durogesic	75 µg/h	10 pleisters	32	1		9	9	10	2	1		**19**	**13**
Durogesic	50 µg/h	10 pleisters	6			3	2	1				**5**	**1**
Durogesic	100 µg/h	5 pleisters	5			2	2		1			**4**	**1**
Durogesic	25 µg/h	10 pleisters	3					1		2			**3**
Fentanyl matrix sandoz	100 µg/h	5 pleisters	1							1			**1**
Matrifen	100 µg/h	10 pleisters	1		1							**1**	
Totaal			**193**	**4**	**16**	**32**	**30**	**35**	**31**	**39**	**6**	**82**	**111**

Casus fentanyl

	# verpakkingen fentanyl	ZIV	Eerste verpakking	Laatste verpakking	# Arts	# Apo
Verz. 1	133	10.064 €	09-2017	04-2018	34	47
Verz. 2	60	4.850 €	11-2017	04-2018	12	27
samen	193	14.913 €				

- Sept 2017 – april 2018

2018: verz1 + 2 = 104. 000 µg /4 maanden = 435 µg/dag voor elk

- Mix valse en echte voorschriften

- Geen medische verklaring fentanyl

- Medical shopping

Casus fentanyl

- Beide verzekerden: behandeling methadon
- Voorschrijver methadon niet op hoogte van fentanylverbruik
- Geen fentanyl afgehaald bij apotheker die methadon levert

➔ fentanylverbruik gemaskeerd voor arts/apotheek

Casus fentanyl

- Stop fentanyl april 2018, reden:
  - Beide verzekerden gearresteerd
    - verdacht overlijden derde verzekerde aan overdosis fentanyl
  - Dossier opgevolgd door parket
- Verhoor enkele voorschrijvers en apotheken gepland
  - DGEC met parket

Algemene cijfers

- 33.000 grote verbruikers (>365 DDD opioïden in 2017)
- 7.000 extreem grote verbruikers (>730 DDD opioïden in 2017)
- 28 % dokter shopping (hoofdvoorschrijver schrijft < 70 %)

contactgegevens

RIZIV-hoofdzetel

Tervurenlaan 211
1150 Brussel
www.riziv.be

DGEC-hoofdzetel

Tervurenlaan 158
1150 Brussel

Meer informatie: infoteam.dgec.secm@riziv.fgov.be

De opioïden-epidemie in België

Standpunt van de officina-apotheker

geert@apotheekheungens.be
09/230 33 82

Rol officina apotheker

- Medicatiebewaking
  - Dubbelmedicatie
  - Geschikte toedieningsvorm
  - Interacties met andere geneesmiddelen
  - Contra-indicaties
  - Aangepaste dosering

- Begeleiding en opvolging patiënten
  - Uitleg juiste gebruikinstructies (vnl pleisters)
    - Voorkomen verkeerd gebruik, overdosering, accidentele blootstelling,..
  - Aandacht voor bijwerkingen
  - Misbruik, afhankelijkheid

- Huisapotheker (begeleiding chronische patiënt)
  - Up to date houden van een medicatieschema (inclusief pijnstillers OTC)

*(Artikel FAGG : "*FENTANYL: herhaling van het goede gebruik om het risico van misbruik, afhankelijkheid of accidentele intoxicatie tot een minimum te beperken" 19/06/2018)

Beperkte informatie in publieke officina

- Voorschrift arts (therapeutische intentie)
  - Dosering ontbreekt vaak
  - Behandelingsduur uitzonderlijk vermeld
- Medicatieschema
  - 1ste lijn: VITALINK (beperkt gebruik)
  - 2de lijn: Medicatieschema slechts uitzonderlijk door patiënt aan apotheker bezorgd.
- GFD (=overzicht van alle afgeleverde medicatie uit een publieke apotheek)
  - Geen informatie mbt middelengebruik door de patient uit het ziekenhuisapotheek
  - Geen informatie betreffende reden van gebruik

Opioïden-epidemie: standpunt apotheker

- Opioïden kunnen slechts afgeleverd worden op basis van een voorschrift
- Gebrekkige (transmurale) medicatieoverdracht : laat slechts een beperkte controle toe op het goed gebruik/misbruik van opioïden.
- De huisapotheker is een vertrouwenspersoon welke een totaalbeeld heeft van de medicamenteuze behandeling. Communicatie met andere zorgverstrekkers kan worden geöptimaliseerd.

Opioïden-epidemie: standpunt apotheker

- Sterke toename van aantal patiënten met 1 verpakking van opioïden
  - Veel voorgeschreven ovv. Smelttablet (Lancering: 2006)
  - Als add-on bij andere pijnstillers (paracetamol, NSAID)
  - Goedkoop (0,02 €/dag tramadol smelttablet, versus paracetamol (0,22 €/dag)
- Oneigenlijk gebruik (medical shopping)
  - Kan soms via het GFD worden opgemerkt(cave: informed consent patiënt)
  - Officina-apotheker heeft onvolledig zicht op (pijn) behandeling: Een goed kader ontbreekt op basis waarvan apotheker misbruik kan evalueren en rapporteren.